

10 hovedtrender i den forfulgte kirke

Den årlige Forfølgelseslisten fra Åpne Dører gir en oversikt over trender og hendelser i 50 land. Alle disse detaljopplysningene fra ulike land kan noen ganger skygge for viktige trender og endringer som har funnet sted i den forfulgte kirken over de siste 20 eller 30 årene. Slike hovedtrender gir oss signaler om hvordan fremtiden kan bli for forfulgte kristne. Her følger en kort beskrivelse av ti hovedtrender relatert til den forfulgte kirke de siste årene. De er ikke rangert etter viktighet, og listen er ikke utfyllende.

1. Den eksplosive veksten under den kinesiske kommunismen har resultert i verdens største – og potensielt mest betydningsfulle – forfulgte kirke.

Ingen andre land var besøkt av så mange protestantiske misjonærer i det 19. århundre som Kina. Dette sørget for at kirken hadde et godt grunnlag da Mao tok over makten i 1949 og raskt utviste misjonærene fra landet. Forfølgelsen under Mao var ekstrem, spesielt under Kulturrevolusjonen (1966-1976). Antallet kristne kan ha sunket til under 500.000 tidlig på 1970-tallet, men på 1980-tallet opplevde den kinesiske landsbygda den største vekkelsen verden har sett, og over 50 millioner kinesere kom til tro på Kristus. Veksten fortsetter fremdeles, og man antar at det i dag er over 80 millioner kristne i Kina.

Den kinesiske kirken har en enorm strategisk betydning på flere områder. Den er verdens største forfulgte kirke, og verdens tredje største kirke totalt (etter USA og Brasil). Politisk sett befinner den seg i verdens nest mektigste stat, på et tidspunkt der landets ledere er på leting etter en ny sosial filosofi. Kulturelt sett er det av betydning at mange kinesiske intellektuelle anbefaler kristendommens etikk som uovertruffen når det gjelder evnen til å bygge en bærekraftig sivilisasjon. Hvis vi ser på kirken selv, er det bemerkelsesverdig at husmenighetsmodellen har vist seg å være både motstandsdyktig og effektiv. Denne modellen har hatt stor innvirkning på evangeliske kristne verden over, som i henhold til «emerging church»-visjonen ønsker å utvikle mer tverrkirkelige og fleksible kirkeformer. Når det gjelder misjon, gir kinesiske kirkeledere uttrykk for at de ønsker å "dele" sin vekkelse med resten av verden – en holdning som er helt ny.

Det regjerende kommunistpartiet er imidlertid ikke interessert i å dele sin makt med noen. De vil kanskje støtte en sentralisert utgave av kapitalismen, med den kommunistiske ideologien som et vedheng, men strategien er åpenbar: De håper at dersom de gjør kineserne til materialistiske forbrukere, vil de bli mindre opptatt av ikke-materielle rettigheter. Verdenshistoriens største vekkelse vil kanskje vise dem at materiell velstand aldri overstyrer menneskers åndelige behov. Kort sagt: Dersom den kinesiske vekkelsen forandrer Kina, forandrer den verden.

2. Veksten i konservativ islam fører til masseutvandring av kristne fra Midt-Østen.

Det bor over 17 millioner kristne i Midt-Østen, dersom man regner med Sudan og Iran. De fleste av disse er ortodokse kristne. Den mest spektakulære utvandringen av kristne i nyere tid har funnet sted i Irak. På grunn av brutal forfølgelse fra militante Shia- og Sunnimuslimer har antall kristne i landet sunket fra ca 1 million i 1991, til 300.000 i dag. Andre områder opplever også brå nedgang i antall kristne. For under en generasjon siden var 85 prosent av Betlehems innbyggere kristne, nå er tallet på under 15 prosent. Jerusalem hadde 53 prosent kristne i 1922, i dag er tallet nede i 2 prosent. Hele Midt-Østen opplever utvandring av kristne ... på grunn av forfølgelse.

Medias overskrifter domineres av ekstremistgrupper som Al-Qaida, Hamas og Hizbollah og deres handlinger. Disse gruppene har spilt en viktig rolle i de kristnes utvandring fra regionen, spesielt i Irak. Dette er imidlertid bare en del av bildet, ettersom strengt fundamentalistiske versjoner av islam har gjort mange kulturer mindre tolerante overfor sine kristne minoriteter. Egypt er det mest folkerike landet i den arabiske regionen, og forholdet mellom muslimer og den historiske, koptisk kristne minoriteten var lenge relativt vennskapelig. Men mellom 1974 og 1985 reiste mer enn 3 millioner egyptere til Gulfstatene som gjestearbeidere, de fleste til Saudi-Arabia. Der møtte de en radikal utgave av islam, og da de returnerte til Egypt begynte mange å spre de strenge, intolerante ideene i den saudi-arabiske Wahhabismen. Dette var omtrent samtidig med at landets leder Sadat begynte å nærme seg islamske ledere for å utmanøvrere de sosialistiske kreftene som var igjen etter Nassers regjeringstid. Resultatet, slik Tarek Osman uttrykker det, var at «på under et tiår ble den egyptiske statens sivile særpreg fra 1950- og 1960-tallet erstattet av en kvasi-islamisk samfunnsorden, og den tidligere liberale offentlige atmosfæren og diskursen ble overveiende religiøs og konservativ.» Selv om "Den arabiske vår" som fratok Mubarak makten i februar, ble startet av liberale krefter, har den endt opp (i det minste midlertidig) med å bli en "kald vår", hvor islamistene blant annet dominerte valget i november.

Vi kan skjelve mellom minst syv kilder til forfølgelse av kristne i dagens Midt-Østen: Statlig ekstremisme, autoritære ledere, fanatiske bevegelser, kulturell islamisering, voldelig klanatferd, familiers intoleranse, og motstand mot kirken. Av disse syv kildene er det mye som tyder på at den kulturelle islamiseringen er den viktigste formen for forfølgelse, idet den gir kristne annenrangsstatus og resulterer i en *dhimmi*-mentalitet med mange negative utslag. Denne prosessen har pågått i århundrer, men den er blitt intensivert de siste årene. Den er i dag så utbredt at de fleste kristne ser det som meningsløst å gjøre motstand, og de velger heller å forlate landet. På grunn av forfølgelse fortsetter dermed kristendommen å kjempe i det som historisk var dens kjerneområde.

3. Gruppen av kristne med muslimsk bakgrunn vokser stadig og utgjør nå en egen gren innenfor kirken, spesielt i Iran.

Selv om det er vanskelig å få tak i pålitelige tall, har vi de siste 20 årene – og spesielt de siste ti – sett et betydelig antall muslimer komme til tro på Jesus. Kommunikasjonsrevolusjonen har vært en avgjørende katalysator for denne utviklingen, som er aller tydeligst i Iran. En kristen i Iran som tidligere var muslim, sier det slik: «På grunn av satellitt-TV kunne jeg lytte til kristen undervisning, fra mitt eget, trygge hjem. Frem til da kunne jeg aldri ha gått i kirken – det ville ha vært altfor farlig.»

Satellitt-TV og internett har gjort det mulig for millioner av muslimer i Midt-Østen å høre evangeliet, noe som tidligere var utenkelig.

Det er i Iran – som ikke er en del av den arabiske verden – at flest muslimer kommer til tro på Kristus. Det er muligens så mange som 360.000 kristne med muslimsk bakgrunn i Iran, av totalt omkring 460.000 kristne. Det er imidlertid umulig å vite dette med sikkerhet. Selv om det er for tidlig å si, er vi muligens vitne til at en fjerde gren vokser frem innenfor kristenheten i Midtøsten, idet kristne med muslimsk bakgrunn utvikler sitt eget trosuttrykk parallelt med ortodokse, katolikker og protestanter.

4. Den europeiske kommunismens sammenbrudd og frigjøringen av Øst-Europas kristne.

Tidlig på 1990-tallet mistet den ateistisk-kommunistiske ideologien sin rolle som kirkens viktigste kilde til forfølgelse. Selv om den asiatiske kommunismen fremdeles holder stand (og dette i sin mest ondartede form i Nord-Korea), har ideologien som helhet måttet vike for totalitære dynamikker av mere pragmatisk slag. Den store endringen skjedde som et resultat av Berlinmurens fall i 1989, da Øst-Europa og Russland ble frigjort fra det kommunistiske systemet. Uventet og plutselig betød dette en drastisk nedgang i graden av forfølgelse for mer enn 200 millioner (delvis nominelle) kristne.

I noen øst-europeiske land er det fremdeles risikabelt å praktisere evangelisk tro. Russland, med sin stadig mer selvbevisste ortodokse kirke, er en kilde til spesiell bekymring, særlig med tanke på kirkens rikdommer og nasjonalistiske tilbøyeligheter. Andre stater har knapt registrert noen endringer. Et godt eksempel er Hviterussland, hvor president Lukasjenko fremdeles innehar rollen som despot i ekte kommuniststil. Det viktigste frihetstegnet er de østeuropeiske landene (Polen, Ungarn, Bulgaria, Romania og de baltiske statene) som er blitt medlemmer av Den europeiske unionen (EU). Ungarn har i dag en kristen grunnlov som tydelig bygger på kristne prinsipper. En betingelse for medlemskap i EU er ofte å avvikle historiske privilegier for visse kirkesamfunn, noe som tidligere gjorde det vanskelig for frie evangeliske kirker å fungere.

5. Religiøse nasjonalistbevegelser tvinger indiske kirker på defensiven.

Hindutva var et viktig begrep i forfølgelsesproblematikken i siste halvdel av 1990-tallet, ettersom bevegelsen satte en av verdens største kirker under press. Den bygger på en ideologi fra 1920-tallet, som hevder at **India** er et land bare for hinduer, og at alle innbyggere som ikke er hinduer, må forlate landet. Enda verre: *hindutva* sier at det er statens oppgave å fordrive ikke-hinduer. Ropet om «et India bare for hinduer» blomstret i maktvakuemet som sosialismens sammenbrudd og det regjerende Kongresspartiets korrupsjon skapte. Da hinduekstremistene kom til makten i 1997, var kristne fritt vilt. Verdenssamfunnet ble først oppmerksom på fenomenet den 23. januar 1999, da den australske misjonæren Graham Staines og hans to sønner ble brent levende av en hindumobb i Orissa. På den tiden var det allerede vanlig med angrep på kristne omtrent ukjentlig, og dette har fortsatt selv etter at hindu-ekstremistene mistet regeringsmakten i 2004. **Sri Lanka** opplevde den buddhistiske nasjonalismens overgrep omtrent på samme tid, noe som gjenspeiler at religiøs nasjonalisme har blitt en viktig faktor i forfølgelsen ved å kreve at land eller deler av landet kun skal tillate én religion. Disse kreftene kommer ikke til å forsvinne med det første. Spesielt når de mener at

globaliseringen truer den lokale kulturen, er ekstremister raske med å utnytte menneskers trang til å beskytte sin egen kultur.

6. Høyre- og venstreorienterte opprørsgrupper som utvikler seg til kriminelle organisasjoner, samt økende korrupsjon, har skapt større fiendtlighet overfor kirken.

Latin-Amerika pleide å være et sted hvor kristne døde i marxistiske opprør, ved at de ble fanget i kryssilden mellom regjeringsstyrker og geriljagrupper. Det er fremdeles tilfelle, dog i mye mindre grad ettersom *Lysende Sti* i Peru nesten er borte, og FARC i Colombia har lidd store militære nederlag. Disse opprørerne ble finansiert med penger fra narkotikasmugling, og nå som deres ideologiske kamper går mot slutten, er opprørerne i ferd med å bli renbarkede banditter. Denne endringen er ikke begrenset til den politiske venstrefløyen. Opprør med røtter i den politiske høyefløyen i Guatemala, for eksempel, har vært gjennom de samme endringene. De har knyttet seg opp mot narkokarteller, og deler av Latin-Amerika har de siste fem årene opplevd bølger av narkotikarelatert vold som har berørt nesten hele befolkningen. Vestlige etterretningstjenester har oppdaget at narkotrafikanter har knyttet seg opp mot blant annet Al-Qaida i det islamske Maghreb, og Irans Qods-styrker. De danner verdensomspennende nettverk med andre kriminelle grupper som er involverte i menneskesmugling. Som et resultat av dette blir mange kristne fanget i kryssilden. I et større perspektiv er verden i ferd med å bli mer kriminell, og flere stater mislykkes, noe som resulterer i mer korrupsjon på alle plan. Når kristne ledere protesterer mot ulike former for korrupsjon og urett, blir de et mål for forfølgelse.

7. Afrikansk kristendom og islamsk ekstremisme støter sammen i Sahel-beltet.

Det nordlige **Nigeria** var åstedet for de verste skrekkehistoriene av forfølgelse i de første årene av det 21. århundre. Tusener av kristne er blitt drept i fryktelige angrep utført av islamske ekstremister. Og det lille landet **Eritrea**, som har fengslet flere tusen kristne, har gitt oss det som er blitt et talende bilde på forfølgelse i det 21. århundre – skipscontainerne hvor kristne lider i utholdelig varme om dagen og nesten fryser i hjel om natten.

Afrika har alltid vært en viktig slagmark for evangeliet. Det er ingen fullstendig overforenkling å si at islam har spredt seg sørover, mens kristendommen har spredt seg nordover, og at de nå møtes i landene som utgjør Sahel-beltet. Den verste volden fant sted i **Sudan**, hvor det arabiske nord møtte det kristne sør og nesten to millioner kristne – de fleste fra dinka-, nuer-, shalluk- og nubafolkene – ble drept mellom 1983 og 2000. **Somalia** er i dag så lovløst og preget av ekstremisme at det nesten er umulig å være kristen der uten å miste livet. Det er imidlertid en god nyhet at **Sør-Sudan** har blitt et eget land med en kristen majoritet, selv om dette ikke er noen god nyhet for de kristne som fremdeles bor i det nordlige Sudan. Men det er Nigeria – ironisk nok det landet som sender flest evangelister til resten av kontinentet – som opplever mest vold.

8. Terrorangrepet 11. september 2001 fremprovoserer en aggressiv sekularistisk reaksjon mot religion og kirke.

Ordet sekularisme har to betydninger i det offentlige liv. I tradisjonell betydning sikrer en sekulær tilnærming at staten er uttrykkelig ikke-religiøs i sin politikk og sine synspunkter, mens den tillater at religionen blomstrer i det sivile samfunn. Den mer moderne oppfatningen av sekularisme er å insistere på at staten skal være anti-religiøs og således renske ut religion fra det offentlige liv. Denne oppfatningen fikk vann på mølla etter 11. september. Richard Dawkins skrev f.eks. en bok som ironisk nok ble stående ved siden av Rick Warrens *Målrettet liv* som en av tiårets mest solgte bøker. I boken *Gud – en vrangforestilling* argumenterer Dawkins for at all religion – uten unntak – er så irrasjonell og farlig at staten aktivt bør sørge for at den får minst mulig innflytelse i samfunnet. Ateister som Christopher Hitchens og Sam Harris har sluttet seg til ham, og bevegelsen fikk støtte av media som gjerne omtaler kristne som farlige, villedede og fanatiske tullinger.

Den viktigste konsekvensen av dette for den forfulgte kirken, er at sekulær intoleranse har begynt å spille en viktigere rolle som katalysator for forfølgelse. Spesielt i vestlige land opplever kristne at det blir vanskeligere og vanskeligere å uttrykke sin tro i det samfunnet de er en del av. Debatter om rammene for seksualitet har vist dette tydeligst, men også temaer som bruk av kristne symboler, undervisningsplaner og hatefulle ytringer, for å nevne noen, har vist at sekularistene ønsker å marginalisere religiøse livsoppfatninger i Vestens samfunnsnivå. Resultatet er en ny type defensiv holdning blant kristne i flere vestlige land.

9. Kristne i Vesten organiserer seg for å sette den forfulgte kirken på den politiske dagsordenen.

I 1998 vedtok den amerikanske kongressen Loven om Internasjonal Religionsfrihet (International Religious Freedom Act). Dette var i seg selv et mirakel, ettersom det bare noen timer tidligere hadde virket umulig. Når man tenker på hvor lite interesse politiske kretser til da hadde vist for forfølgelsesproblematikken, er historien om koalisjonen som var pådriver for lovforslaget, meget interessant.

Lovgivningen etablerte en Ambassadør for internasjonal religionsfrihet. Vedkommende var knyttet til utenriksdepartementet og hadde krav på å få en utførlig årlig rapport om hvordan det sto til med religionsfriheten i alle land verden rundt. For å unngå at det hele forsvant i departementets byråkrati, ble det laget en parallell mekanisme – en uavhengig kommisjon for religionsfrihet som kunne holde de ulike organene ansvarlig.

Selv om denne loven ikke endret den politiske kulturen over natten, fikk den enorm betydning. Vestlige kristne hadde organisert seg for å tvinge politikerne i verdens eneste supermakt til å gjøre overvåking av religiøs forfølgelse til en prioritet innen diplomatiet. I kjølvannet av dette har vi sett viktige utviklinger, blant annet det innflytelsesrike *Pew Forum for Religion og Politikk*, som begynte å se på de årlige rapportene om religionsfrihet og brukte dem som råmateriale for et stort prosjekt som målte hvilke restriksjoner som fantes på religionsutøvelse i ulike deler av verden. Rapporten deres, *Global Restrictions on Religion*, som først ble utgitt i 2009 og så oppdatert i 2011, er det

nærmeste verden kommer en empirisk undersøkelse av restriksjoner på religionsfriheten. Rapportens utsagn om at «nesten 70 prosent av verdens 6,8 milliarder mennesker bor i land med strenge restriksjoner på religion, hvorav størsteparten ofte rammer religiøse minoriteter,» er blitt en av de mest siterte setningene innen temaområdet religions- og trosfrihet.

Vi har fremdeles en lang vei å gå før behandlingen av forfulgte kristne får den oppmerksomheten den fortjener i vestlige lands utenrikspolitikk. Likevel, en bevegelse har begynt, om enn med visse startvansker.

10. Forfølgelsen av kristne som andre kristne står bak, har avtatt betydelig ettersom institusjonelle kirker – spesielt den romersk-katolske og den ortodokse kirken – forfølger protestanter i mye mindre grad enn før.

Hvis vi ser tilbake på 20 århundrer med kirkehistorie, er det et trist faktum at mange kristne har blitt drept for sin tro av andre kristne. Dette har skjedd spesielt i Europa, i de såkalte religionskrigene. Noen av de største lederne innen alle kirkesamfunn – slik som Calvin, Luther og en rekke paver – gjenspeilte sin samtids etiske standarder og utstedte dødsdommer over kristne som ikke delte deres teologiske overbevisninger. Selv i det 20. århundre har dette fremdeles vært et stort problem. Latinamerikanske katolikker forfulgte pinsevenner, først og fremst på grunn av sjalusi. Ortodokse kirker i Russland og Romania slo ned på evangeliske bevegelser. Armenske ortodokse viste bort iranske kristne med muslimsk bakgrunn når de kom til kirkene deres. Etiopiske ortodokse gjorde livet veldig vanskelig for evangeliske kristne.

Men de siste 20 årene har det vært en betydelig nedgang i forfølgelsen, spesielt fra katolske og ortodokse kirker som tidligere ofte forfulgte kristne fra andre trosretninger, ikke minst pinsevenner. I den katolske kirken kan dette delvis skyldes Pave Benedikts nye fokus på religionsfrihet, og at han åpent har insistert på at katolikker må holde en høy standard på dette området. Den ortodokse kirken har, spesielt i EU-landene, blitt fratatt muligheten til å diskriminere. I Egypt endret den koptisk-ortodokse kirken taktikk for noen år siden. Den innså at ungdommen trakk mot de evangeliske kirkene rett og slett fordi de ønsket å lære mer fra Bibelen. I stedet for å fortsette kampen mot de evangeliske, begynte kirken å dele ut bibler til høyt utdannede mennesker, underviste dem fra Skriften og reiste opp en ny generasjon bibellærere i kirken. Dette reduserte friksjonen betydelig mellom dem og protestantene.

Dette er noen av hovedtrendene i dagens forfulgte kirke. De forteller en historie om oppturer og nedturer, og godt og dårlig. Noen trender gir håp, andre genererer fortvilelse. Paradoksalt nok finner de forfulgte kristne i mange tilfeller håp ved økt forfølgelse. Som en indisk pastor sa: «Når vi blir forfulgt, fatter vi mot, for vi vet at vårt vitnesbyrd er en trussel mot Den Onde. Vi vet at vårt vitnesbyrd om Kristus bærer frukt.»

Åpne Dører

Forfølgelseslisten 2012

www.opendoors.no